

ekomuzeum
TRZY KULTURY

Trasa szlaku prowadzi po pozostałościach dziedzictwa kulturowego nieistniejącej już dziś wielokulturowej społeczności Lutowisk, okolicznych lasach oraz kilku punktach widokowych. Długość - 13 km. Czas przejazdu - kilka godzin.
www.trzykultury.org

Kino „Konkret”

...z miłości do kina, historii, magicznych Bieszczadów. Kino, pracownia, wystawa stała - wszystko to w Zatrwarnicy, na terenie byłego Parku Konnego.
Program filmowy:
www.trebtor-buk.pl/kino-konkret

Chata Bojkowska

Inicjatywa dla zachowania śladów kultur dawnych Bieszczadów. Ekspozycja to m.in. narzędzia, przedmioty codziennego użytku, monety, szceny rodzaje z życia dawnych mieszkańców oraz zawodów przez nich wykonywanych. Najstarsze eksponaty liczą nawet kilkadziesiąt lat. Możliwość rozmowy o historii, wydarzeniach związanych z okolicą, legendach, otaczającej to klimatyczne miejsce przyrodzie. Jest też galeria produktów regionalnych twórców.
Otwarte: maj - październik, 9:00-20:00

LEGENDA OZNAKOWANIA

SZLAKI PIESZE	SZLAKI KONNE	SZLAKI ROWEROWE
--- szlaki piesze	--- szlaki konne	--- szlaki rowerowe
--- szlaki turystyczne	--- szlaki konne	--- szlaki rowerowe
--- szlaki edukacyjne	--- szlaki konne	--- szlaki rowerowe
--- szlaki przyrodnicze	--- szlaki konne	--- szlaki rowerowe

hotele
atrakcje
sklepy
restauracje
parking
stacje paliw
stacje rowerowe
stacje autobusowe
stacje kolejowe
stacje tramwajowe
stacje kolejowe
stacje tramwajowe
stacje kolejowe
stacje tramwajowe

Kościół katolicki
1923 r.
Kościół pw. św. Stanisława Biskupa w Lutowiskach wzniesiony w drugiej i trzeciej dekadzie XX wieku, poświęcony w 1923 roku i ponownie w 1963 r. (po powrocie do Polski). W 1994 wpisany na listę zabytków.
www.parafia-lutowiska.webd.pl

Szkoła żydowska
Po wojnie: placówka WOP
Jeden z nielicznych przedwojennych żydowskich budynków w Lutowiskach (większość rynku spłonęła). Sukcesywnie remontowany. Obecnie - jako obiekt prywatny - jest niedostępny do zwiedzania.

Kirkut
2 poł. XVIII w.
Drugi co do wielkości (po leskim) cmentarz żydowski w Bieszczadach. Do dzisiaj przetrwało kilkadziesiąt, z czego najstarsza pochodzi aż z 5 grudnia 1796 roku. Wiele z nich - poprzez dobrze zachowane inskrypcje i reliefy - kwalifikuje się do wybitnych dzieł żydowskiej sztuki sepulkralnej.

Cerkiew + Cmentarz
XVIII/XIX w.
Nieistniejąca już cerkiew zaprojektował zespół lwowski architektów w tzw. narodowym stylu ukraińskim. Wybudowana w 1896, konsekrowana w 1903, użytkowana greko-katolicko aż do 1945 roku, a następnie prawosławnie (osiedleńcy z ZSRU) do 1951 roku. W latach 1956-63 służyła w obrządku katolickim. Była planowana jako muzeum, ale rozkradzenie materiałów na remont i brak nowych środków spowodowały wieloletnią agonię świątyni. Pozostałości zabyt-

Chłysta bojkowska
drewniana zagroda jednorodzinna
Jedna z niewielu przedwojennych wiejskich chat bojkowskich w tym regionie, drobiazgowo i urokliwie wyremontowana przez nowych właścicieli (z przeznaczeniem na nocleg).

Cmentarz i cerkiewko
XIX w.
Ukryty pod koronami drzew, zasłuchany w płynącym nieopodal potoku Dwernik, zapomniany przez Boga i ludzi niewielki greko-katolicki cmentarzyk powoli znikną z bieszczadzkiego pejzażu. Na jego wschodniej - niegdyś większej - części stoją dzisiaj domy. Cerkiew z 1785r. spłonęła w 1946r.

Kościół
1979 r.
Zbudowany z elementów cerkwi w Lutowiskach (1898r.), jest jednym z niewielu - pierwotnie katolickich - drewnianych obiektów sakralnych w naszej gminie. Wewnątrz kilka unikatowych eksponatów malarstwa religijnego.

Zachowawcza Hodowla Konia Huculskiego
Placówka Bieszczadzkiego Parku Narodowego
Powstała w 1993 roku. Głównym jej zadaniem jest wspieranie hodowli czystej rasy koni huculskich. Obiekt jest otwarty dla turystów i oferuje naukę jazdy w siodle, przejażdżki terenowe i rajdy na bieszczadzkich huculach.

Cmentarz
XX w.
Zespół nagrobków w otoczeniu pozostałości polnego starodrzewu to jedyna pozostałość po dawnej wsi Wołosate (1557r.). W miejscu cerkiewka (cerkiew z 1837r.) stoi obecnie współczesna kaplica modlitwowa. Skrajem cmentarza prowadzi szlak na Tarnicę.

Cerkiew w Krywe
1842 r.
Przepięknie ulokowana cerkiew pw. św. Paraskeii. Obok pozostałości dzwonnicy parawanowej z drugiej połowy XIX wieku. Obiekt, ze, wraz z przylegającym cmentarzem to jedyna parafia po wsi Krywe, wydalonej a następnie spalonej w 1947 roku.

Dwernik Kamień
dawna nazwa: Holca. 1004 m n.p.m.
Na ten widokowy szczyt prowadzą dwa urokliwe szlaki z Nasicznego i Zatrwarnicy. Znajdujące się na szczyście wychodne skalne mają status pomnika przyrody nieożywionej.

Wodośpad „Szept”
potok Hylaty
Wysokie progi skalne na potoku Hylatym, położone na trasie zejścia z Dwernika Kamienia w stronę Zatrwarnicy. Idealne także na krótką wycieczkę w czasie pobytu w Zatrwarnicy.

Polonina Wetlińska
kulinacja: Roh - 1233 m n.p.m.
Najbardziej wysunięta (i z zachodu) polonina wysoka, jednocześnie jedyna, na której znajduje się schronisko z możliwością noclegu - kultowa „Chatka Puchatka” z jej - do niedawna jeszcze - gospodarzem, Lutkiem Pichuzkiem. Od zachodu, przez Przełęcz Orłowicza, łączą się ze Smerkiem.

Kaskady na potoku Nasiczańskim
pomiędzy Brzegami Górnymi a Nasicznym
Zespół poprzecznych progów skalnych. Idealne (tęciwone) miejsce do letniego relaksu, ale też do jesiennych spacerów. Zimą urokliwe acz niebezpieczne zlodowacenia nadają temu potoki swojego uroku.

Cmentarz w Brzegach Górnych
XIX w.
Położony przy wejściu na Poloninę Caryjską, należy do kilku dobrze zachowanych cmentarzy ukraińskich w tym regionie. Miejsce do głębokiej zadumy nad upływem czasu i zmiennością losów historii tego regionu.

Polonina Caryjska
kulinacja: Kruhly Wierch - 1297 m n.p.m.
Kluczowe, centralnie użytkowane pasmo Bieszczadów Wysokich. Krążą tu szlaki z Brzegów Górnych, Ustrzyk Górnych, Przysłupia i Berehów. Z racji łatwego dostępu do południa - odwiedzone dla wschodów i zachodów słońca.

Rawki (Duża i Mała)
1307 m n.p.m.
Kultowe pasmo Bieszczadów o wyraźnym transferowym charakterze. Prowadzi nim szlak do trójgranicy na Krzemieniu. Przepiękne stanowisko widokowe na część wschodnią Słowacji (południe) oraz na Poloniny i Korony Bieszczadów (wschód, północ).

Bacówka „Pod Rawkami”
930 m n.p.m.
Schronisko zbudowane w 1979 roku wg koncepcji Edwarda Moskaly i arch. Stanisława Karpieła z Zakopanego. Do dzisiaj działa 10 takich kolib (z 11 wybudowanych), w tym 3 w Bieszczadach. Miejsce kultowe, od zawsze niemal doskonała baza wypadowa w pięć szczytów Bieszczadów Wysokich.
więcej o bacówkach: www.szlaki.info/2013/03/bacowki-ptk

Cerkiew w Chmielu
1906 r.
Wybudowana na początku XIX w. Po roku 1951 opuszczona służyła za magazyn Ochotniczej Straży Pożarnej. W roku 1968, omal nie spłonęła na porażkę „Jana Wołodyjowskiego”, ostatecznie uratowana od tego „pomysłu”. Rok później została przejęta przez kościół rzymsko-katolicki i służy obecnie w tym obrządku.

Cerkiew w Smolniku (UNESCO)
1791 r.
Jedna z pereł historycznych w Bieszczadach. Cerkiew w stylu bojkowskim - jedyna taka w Bieszczadach. Jedną z 3 w Polsce. Pierwotnie prawosławna, potem grekokatolicka pw. św. Michała Archanioła (do 1951r.), a od 1974 jako filialny kościół rzymsko-katolicki pw. Wniebowzięcia NMP. W 2013 roku - architektonicznie jako cerkiew - została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Na przylegającym cmentarzu, w cieniu koron starodrzewu, zachowało się kilka cmentarnych nagrobków.

Muzeum Wypału Drewna
ekspozycja otwarta, ogólnodostępna
Ekspozycja technologii produkcji i warunków życia tego ginącego już zjawiska, stworzona na bazie autentycznego - nieczynnego od kilku lat - wypału węgla. Analiza historyczna oraz bogata dokumentacja fotograficzna ze zbiorów B. Pełkiaka - leśniczego leśnictwa Muczne.

Zagroda Pokazowa Żubrów
stad w warunkach naturalnych
Możliwość obserwacji życia stada 16 żubrów rasy białowiesko-kaukaskiej (tzw. górskiej). Odosobnione kilka lat temu (zagrożenie gruźlicą) sukcesywnie, po dokonaniu terenowych kwarantann, wypuszczane są na wolność. Ponad 300 000 zwiedzających osób w 2016 roku.

Cmentarz w Dźwiniaczu
1854 r.
Pozostałości po jednej z największych wsi w tym regionie Bieszczadów, w tym fragmenty cmentarza i liczne stanowiska przepięknie gołębiego starodrzewu. Przy szlaku z Tarnawy kilka zachowanych krzyży przydrożnych.

Punkt widokowy na Pichorowie
Droga zakładowa LP nr 19
Jeden z najciekawszych punktów widokowych w Nadleśnictwie Stuposiany. Ekspozycja na pn-wsch, część Korony Bieszczadów oraz na rozległe źródła Roztoki. Jedno z kluczowych miejsc akcji drugiego sezonu serialu „Wataha”.

Torowiako „Tarnawa”
powierzchnia 34,40 ha
Najokazalsze torowiako wysokie w Bieszczadach. Dwie całokształtne trasy zwiedzania (pomosty), w tle piękna panorama szczytów wschodniej części Bieszczadów Wysokich. Parking i drewniana wiatra idealnie miejsce na chwilę odpoczynku w drodze do źródeł Sanu.

Cerkiew w Sokolikach (UA)
widoczna z drogi po południowej stronie
Cerkiew pw. św. Wielkiego Męczennika Dymitra, częściowo odnowiona z ruin dzięki społecznym składkom (także z Polski). Jest jedyną pozostałością po obustronnie wysiedlonej w trakcie wojny - wsi Sokoliki Górskie. Populna trasa spacerowa i szlak konny przebiegający pomiędzy Kiczera Sokolicką a Sanem.

Cmentarzyki w Bukowcu
ścieżka z parkingu w Bukowcu
Wiel doszczętnie spalona 2.06.1946 roku przez Rosjan. W latach 80 XX w. jej pozostałości zrekretylowano materiałami wybuchowymi. Przetwały fundamenty cerkwi z śladami cmentarza (odnowione społecznie przez Stowarzyszenie Magurycz) oraz niewielki cmentarzyk z Wojny Światowej.

Beniowa
szlak do źródła Sanu
Cmentarz greko-katolicki oraz pozostałości cerkiewka to jedyne - oprócz przydrożnego krzyża oraz miliczkom (także z Polski). Jest jedyną pozostałością po obustronnie wysiedlonej w trakcie wojny - wsi Beniowa, zamieszkałej przed wojną głównie przez grekokatolików. Przepiękny drzewostan sprzyja zadumie nad historią tego regionu.

Grób hrabiny w Siankach
szlak do źródła Sanu
Odnowiona w kamiennej kaplicy cmentarna i grobowca przedwojennych właścicieli nieistniejącej już wsi Sianki - Klary i Franciszka Stroińskich. Nieopodal pozostałości dwóch przedwojennych cmentarzy. Panorama współczesnej ukraińskiej części wsi Sianki i widok na Przełęcz Użożką.

Kremienar/Kremeneć
1221 m n.p.m.
Styk granic trzech krajów: Polski, Ukrainy i Słowacji oraz trzech Parków Narodowych Bieszczadzkiego (PL), Poloniny (SK) i Użożkiego (UA).

Bukowe Berdo
1317 m n.p.m.
Widokowe pasmo w Bieszczadach, w opinii wielu turystów - najpiękniejsze. Zwyknie w stronę Krzemienia. Piękna panorama pn-wsch Ukrainy.

Krzemień
1335 m n.p.m.
Szlak prowadzi zboczami szczytu, od strony kotłiny Tarnicy, panoramą pasma granicznego i Ukrainy.

Tarnica
1346 m n.p.m.
Najwyższy szczyt w Bieszczadach. Stoi na nim pamiętny krzyż ku czci zwierchnika kościoła katolickiego - Papieża Polaka - Jana Pawła II.

Halics
1333 m n.p.m.
Rozległa panorama zstępowania Bieszczadów w kierunku Przełęcz Użożkiej, widok na Bieszczady Wschodnie (ukraińskie Karpaty).